

Loch Gergely
Kroó György-plakett (2022)

– *Laudáció* –

Loch Gergely pályája a díj névadója, Kroó György egykori tanszékén indult a Zeneakadémián, itt védte meg nemrégiben PhD-disszertációját is. Tanulmányainak befejezése után kapcsolata a Zenakadémiával még mélyebbé vált, 2016 és 2022 között a Zenetudományi Tanszék tudományos segédmunkatársa volt. (Korábban egyébként a Zenetudományi Intézetben dolgozott, eleinte könyvtárosi, utóbb tudományos munkakörben.) Oktatóként széles és izgalmas kurzuskínálatot alakított ki. Messiaen-szemesztere jelentős figyelmet keltett, volt egy „Csillagászat és zene” című kurzusa is. Ő tanította továbbá „Az elektroakusztikus zene története és irodalma” tantárgyat a zeneszerzés szakos hallgatóknak. Ezekon felül színvonalas és – ahogy Péteri Lóránt tanszékvezető fogalmazott – „eredeti hangszerelésben” tartott magyar zenetörténeti, valamint 18–20. századi általános zenetörténeti kurzusokat. Zenetudós és gyakorló zenész hallgatókat egyaránt tanított, magyarul és angolul is. Mint köztudomású, „a Zeneakadémián a Kistétényi mellett a falnak van még füle”, így jutott el hozzám Loch Gergely óráinak a híre és oktatói munkásságának megítélése a legszigorúbb kritikai forrásból, a hallgatóktól. Röviden szólva: igencsak kedvelték.

Loch Gergely disszertációjának bevezetésében így fogalmaz: „érdeklődöm a hangjelenségek kulturális határhelyzetei, diskurzusok közötti léte iránt”. A magyar populáris zenével (szonokkal, kuplékkal) foglalkozó előadásai alkalmával nemcsak tudományos felkészültséggel és alapossággal meríti ki például egy sláger szövegének és zenéjének a jelentésrétegeit, hanem illusztrálni is képes őket. A publikációiban és előadásaiban tükröződő tudományos érdeklődése nem nevezhető hagyományosnak, bár foglalkozik ilyen témákkal is. Emlékezetes egy hajdani, Bruckner lassú tételeit taglaló előadása, amely mély anyagismeretről tanúskodott.

Loch Gergely gyakran használ tréfás vagy meghökkentő címeket, amelyek mögött általában szokatlan témákat fejt ki. Ezeket azonban mindig komoly tudományos apparátussal felvértezve tárgyalja, és így – meglátásom szerint teljes joggal – beemeli a zenetudományi diskurzusba, ezzel tágítva a befelé spirálozás veszélyének kitett tudományunk köríveit. Persze mélyebb összefüggések is feltáruulnak e munkák nyomán: ezek többek között társadalomtörténeti, szociológiai, pszichológiai jellegűek, és nemritkán meglepő alapossággal érintik a természettudományok területeit is.

Svéd nyelvismeretének köszönhetően Loch Gergely jóvoltából a hazai olvasó mélyebb bepillantást nyerhet a svédországi zenei életbe. A nálunk szinte ismeretlen Rózmán Ákos,

elektronikus zenével foglalkozó zeneszerző Svédországban élt, Loch Gergely az ő munkásságát több írásában is tárgyalja. Mi sem jellemzőbb Loch saját szövegeire, témáira, mint amit Rózmanról írt: „vizióit a – sokféle forrásból felvett – hangok inspirálták”.

Számomra a Loch Gergely írásaiban és előadásaiban megismerhető témák többek mint egyszerűen ötletesek. Például a MÁV-szignál történetének rendkívül alapos feldolgozása nemcsak a valódi szerzőnek, Székely Tamás villamosmérnöknek hozott zenetörténeti rehabilitációt, hanem Petrovics Emilnek is, hiszen a városi legenda – és tegyük hozzá, féltékeny rosszindulat – 1974-től évtizedeken át őt tartotta a szignál alkotójának, azzal a feltételezéssel együtt, hogy minden elhangzás után csengetett nála a kassza, ezzel népmesei vagyonghoz juttatva őt.

Loch Gergely doktori dolgozata Szőke Péter úgynevezett ornitomuzikológiai munkásságát állítja középpontba, példás alapossággal körüljárva a témát. Örökre felejthetetlen marad számomra egy előadása, amelyben számos lassított madárhangfelvétellel illusztrálta az elmondottakat. Befejezőképp megmutatta Szőke Péter beszédhangját 32-szeres gyorsításban, ezzel megejtő madárcsivitelést létrehozva. A zenetudomány Loch Gergely számára, és így tanítványai, valamint műveinek olvasója számára sem száraz tudomány. Tiszteletre méltó az az elfogulatlanság és humor, ahogy ezekhez a témákhoz nyúl.

Egy laudációban szokatlan, de úgy érzem, meg kell ajándékozzam Loch Gergelyt a magyar zenetörténet egyik kruciális kérdésének végső tisztázásával. Egy kitűnő és kimerítő írásában a „Nyomd meg a gombot” szövegkezdetű egykori sláger történetét taglalja. Ennek a maga korában irreálisan népszerű dalnak a kezdősora később kiegészült a „kapsz egy libacombot” sorral. Cikkét rá jellemző módon így fejezi be: „A Zeneakadémia 2011-es felújítása előtt a Nagyterem jobb pódiumfeljárata mellett volt egy kapcsolótábla, egyik gombja alatt ’libacomb gomb’ felirattal. A hagyomány szerint, melyet Szabó Ferenc János elbeszéléséből ismerek, azt a gombot a szólistának az utolsó ráadás előtt kellett megnyomnia. Ezzel jelezte a szomszédos étteremnek, hogy melegíthetik a libacombot.” Ezt a kétségtelenül jól hangzó magyarázatot a felíratra ezennel sajnos szintén a városi legendák közé kell soroljam. Néhányszor módomban állt e gombot saját kezűleg megnyomhatni, mikor az élő rádióközvetítéseim alkalmával a szünet végén az ügyelő elmulasztott időben cselekedni. Ez a gomb ugyanis az egész épületet elárasztó – és zeneinek cseppet sem nevezhető – csengőhangot indította, a szünet végét jelző. A felirat eredete szerintem tehát pusztán asszociatív jellegű. De szó, mi szó, a lochi tudományos interdiszciplinaritás jegyében és persze az imént említett legendát tisztelve megjegyzem: a gomb megnyomásakor valóban megindult a libacombbal és

csengőhanggal kapcsolatos pavlovi fiziológiai folyamat, nem éppen megkönnyítve a második koncertrészek mikrofonba történő felvezetését.

Kívánom, hogy Loch Gergely, akár bel-, akár külföldön folytatja zenetudományi, pedagógusi és ismeretterjesztő pályafutását, továbbra is sikerrel és egészségben tegye!

Mácsai János

(Elhangzott Budapesten, 2022. október 8-án, a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság által alapított Kroó György-plakett átadásakor.)